

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2011. március

- Zsid 3, 7–8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Weltler Sándor (ny. ev. lelkész, Malomsok)

A hónap igéje: Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok reménységet. (Zsolt 62,6)

I.

Sokféle „csak” van.

Dacos, minden ellenvetést eleve kizáró, magyarázatot nem adó, határozott, kérlelhetetlen, már-már könyörtelen, gondolatjeles: csak –

Elégedetlenkedő, keveset vagy a kevesebbet értékelni, kevésen hűnek lenni nem tudó, másra, többre, nagyobbra vágyó kérdőjeles: csak?

Realista, az ember helyzetét a maga valóságában láttató, illúziókat nem tápláló, ábrándokat nem kergető, tények alapjára álló „pontos”: csak.

Magabiztos, tévedőknek, tévelygőknek, tévesztések útvesztőjében vergődőknek és bizonytalankodóknak határozottan utat mutatni tudó felkiáltójeles: csak!

Sóvárgó, Istent alázattal kereső, szívnyugalmat áhító, hitben megtaláló hárompontos: csak... „Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget.” (Zsolt 62,2)

Sziklaszilárd, erős vára oltalmában élő, türelmesen várakozó, támadható, de le nem győzhető kötőjeles: csak – „Csak ő az én kősziklám és szabadítóm, erős váram, nem ingadozom sokáig.” (Zsolt 62,3)

Lázadó, mindig az egyet megölni akaró, pusztítására és hazugságra szövetkező, álságos, átkozódó, átkot szóró halálfejes: csak & „Csak azon tanácskoznak, hogyan taszítsák le a magasból.” (Zsolt 62,5)

Bűnbánó, önporába visszahulló, zsarolt javakkal és rablott holmikkal megmérgetett, de gazdagon is könnyűnek találtatott sírkeresztes: csak & „Csak pára az ember élete, ha mérlegre kerülnek, a páránál is könnyebb mindegyik.” (Zsolt 62,10)

II.

Nem véletlen, hogy igénkben az Istenben bízó hangja másodszer a lázadó és bűnbánó között szólal meg, mint Jézus a Golgo-

tán, az a bizonyos háromkeresztes: csak & & & „Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok reménységet.” (Zsolt 62,6)

Nem véletlen, hogy aki itt énekel, már nem ingadozik, hiszen a segítsége megérkezett, és így a hit teljes bizonyosságával mu-

tathat az Istenre: csak & „Csak ő az én kősziklám és szabadítóm, erős váram, nem ingadozom.” (Zsolt 62,7)

Nem véletlen, hogy Isten egyszer szól. Aki figyel, azonnal érti a pontosvevővel elválasztott és megkülönböztetett törvény és evangélium szavát: & & „(Csak) Istennél van az erő; (csak) nálad van, Uram, a szeretet.” (Zsolt 62,12–13)

III.

Három kérdést kell tisztázni.

1. Kik azok, akik tanácskoznak? Nem kétséges, hogy a nagytanács. Ahogyan meg van írva: Összehívták tehát a főpapok és a farizeusok a nagytanácsot, és így szóltak: „Mit tegyünk? Ez az ember ugyanis sok jelt tesz. Ha egyszerűen csak hagyjuk őt, mindenki hisz majd benne, aztán jönnek a rómaiak, és elveszik tőlünk a helyet is, a népet is.” (Jn 11,47–48)

2. Ki az, akire támadnak, akit meg akarnak ölni, akit szeretnének letaszítani a magasból? Nem kétséges, hogy Jézus. Ahogyan meg van írva: Egyikük pedig, Kajafás, aki főpap volt abban az esztendőben, ezt mondta nekik: „Ti nem értetek semmit. Azt

sem veszitek fontolóra: jobb nektek, hogy egyetlen ember haljon meg a népért, sem hogy az egész nép elveszen.” Mindezt pedig nem magától mondta, hanem mivel főpap volt abban az esztendőben, megjövendölte, hogy Jézus meg fog halni a népért; és nem is csak a népért, hanem azért is, hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse. (Jn 11,49–52)

3. „Mégfizet mindenkinek tettei szerint” – zárul Dávid zsoltára. Isten kétféleképpen fizet. Egyrészt az ember cselekedete szerint a törvénye szavával. A vadszölőt termő „gyönyörű ültvényének” az ismert régi dallal: „Hagyom, hogy elvaduljon, nem metszik, nem kapálják, fölveri a tövis és a gaz. Megparancsolom a felhőknek is, hogy ne adjanak rá esőt!” (Ézs 5,6) Másrészt isteni cselekedete szerint, az evangélium új énekével: „Csak egyedül Jézus, csak egyedül ő”! „Hiszen önként ment a halálba, hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják, pedig sokak vétkét vállalta magára, és közbenjárt a bűnösökért.” Isten „tettei szerint” fizet. Tetteink szerint így: HAGYOM! Tettei szerint pedig úgy, hogy HAGYTA! Ahogyan meg van írva: Attól a naptól fogva egyetértettek abban, hogy megölik őt. ... Keresték Jézust és a templomban megállva így tanakodtak egymás közt: „Mit gondoltok, lehet, hogy el sem jön az ünnepre?” A főpapok és a farizeusok pedig már kiadták a parancsot, hogy ha valaki tudja, hol van, jelentse be, hogy elfoghassák. (Jn 11,53. 56)

IV.

Aki törvény által akar megigazulni, tettei talicskáját akár maga előtt tolva, akár háta mögött húzva, soha nem érheti el a célt. A hit által megigazulni akaró viszont a Krisztusra tekint, benne csendesül el, mert nála, az Úrnál van a szeretet, aki „tette szerint” így fizet: „Nem arannyal, sem ezüsttel, hanem ártatlan szenvedésével és halálával, hogy egészen az övé legyek. Az ő országában őalatta éljek, és őt szolgáljam örök igazságban, ártatlanságban és boldogságban.”

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület főbb információi, eseményei

Ökumenikus kórházkápolna szentelése Kapuváron

Február 25-én, pénteken délelőtt ökumenikus imaliturgia keretében szentelte fel a három történelmi egyház püspöke – Pápai Lajos római katolikus megyés püspök, Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke, valamint Steinbach József, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke – a kapuvári kórház új kápolnáját.

- Nemeskolt, 2011. március 20. vasárnap – orgona- és oltárkép-szentelés

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát a nemeskoltai gyülekezet megújult orgonájának és oltárképének felszentelése alkalmából március 20-án, vasárnap 11 órakor. A szentelés és az igehirdetés szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Benedek János lelkésztől kérhető a 20/824-9169 telefonszámon.

- Győr, 2011. március 26. szombat – Luther-olvasókör

Szeretettel hívjuk és várjuk a győri és Győr környéki pedagógus testvéreket és más érdeklődőt is legközelebbi olvasóköri együttlé-tünkre. Az alkalom március 26-án, szombaton 10 órakor kezdődik az egyházkerület győri székházában (Bajcsy Zs. u. 26.).

Pongráczné Gaál Elvira és Isó Dorottya szervezők

- Szilsárkány, 2011. március 26. szombat – templomszentelés

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát a szilsárkányi gyülekezet templomának felújítása alkalmából március 26-án, szombaton 10.30 órakor. A szentelés és az igehirdetés szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Gombor Krisztián lelkésztől kérhető a 20/824-8834 telefonszámon.

- Kőszeg, 2011. április 3. vasárnap – hálaadás a tízesztendősz szeretetthonért

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát a kőszegi gyülekezet szeretetthona alapításának tizedik évfordulója alkalmából. Az istentisztelet április 3-án vasárnap 9 órakor kezdődik, melynek igehirdetői szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Baranyay Csaba lelkésztől kérhető a 20/330-9664 telefonszámon.

Egyházkerületünk honlapja az interneten:

<http://nyugat.lutheran.hu>

A Dunántúli Harangszó az interneten:

www.harangszo.hu

Egyházunk honlapja az interneten:

www.lutheran.hu

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Celldömölkön 2011. április 16-án (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín a celldömölki gyülekezeti terem (Celldömölk, Ostffy M. tér 4.).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2011. március 9.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerületben történo püspökválasztás 2011. évi menetrendje:

- Március 17–27. között a püspökválasztás első fordulója
- Március 31. jegyzőkönyvek megküldésének határideje a kerületi szavazatszám-láló bizottsághoz
- Április 29–május 8. között a püspökválasztás második fordulója (Ha szükséges!)
- Május 12. jegyzőkönyvek megküldésének határideje a kerületi szavazatszám-láló bizottsághoz

Egyházunk Elnöksége ebben az évben is kéri
gyülekezeti tagjainkat és minden
– egyházunk szolgálatát támogató –
adózó állampolgárt, hogy adójuk
egyházak részére felajánlható 1%-át a
Magyarországi Evangélikus Egyház
részére ajánlják fel, melynek technikai száma:

0035

Köszönettel a MEE Elnöksége

Az EKME által összeállított *Külmisziói melléklet*
lapunk következő számában jelenik meg!

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja
Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma
2011. április 17-én
jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula
Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)
Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. út 26.
Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169
Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639
Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Liceum)
Felelős kiadó: Tölle Balázs
Telefon: 99/512-430
Készült: Újsziget-rota Sárvár – 900 példányban
Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben
Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 40 €
E-mail: harangszo@lutheran.hu
Internet: www.harangszo.hu
ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok

34. A kulcsok

A kulcs mindennapos használati tárgyunk. Hétköznapiságában azonban nélkülözhetetlen. Kulcs nélkül a saját ajtónkon sem tudunk bemenni, sem viszonylagos nyugalommal otthon hagyni, amink az ajtón belül van. Ha elvesztettük, általában zárcserére kényszerülünk. A felelősség jele is, tehát nem bizzuk akárkire. Még családon belül sem bizzuk óvodáskorúra a lakáskulcsot. Bizonyos érettséget és felelősségtudatot tételezünk fel, amikor gyermekünk saját kulcsot kap. Kicsit büszke is, akinek már saját kulcsa van.

Hatalmat és rendelkezési jogot is jelképezhet a kulcs. Középkori és későbbi metszeteken és képeken a ház asszonya nem rejti köténye alá, hanem szinte tüntetően viseli derekán a kulcsosomót. Sejteti, hogy rendelkezik valamivel, amihez nála, azaz a kulcsok nélkül más nem férhet.

Várok, városok meghódításakor, megadásuk jeleként adták a hódítók kezébe a városkapu kulcsát. Jelképesen ezzel ismerték el a győztesek hatalmát a város és annak minden java felett. Hatalmát még ma is előfordul, hogy egy előkelő vendégnek – a tisztelet jeleként – átnyújtják a város vagy egy intézmény jelképes kulcsát. Egyszerre nélkülözhetetlen használati tárgy és jelkép a kulcs. Nem gondolom, hogy a jelképségét bármiféle elektromos jel vagy mágneskártya felválthatná.

Biblikus jel is a kulcs. Ézsaiás próféta könyvében olvassuk, hogy az Isten a régi udvarmester helyett Eljákin vállára teszi Dávid palotájának a kulcsát. Hogy amit kinyit, senki se tudja bezárni, és amit bezár,

senki se tudja kinyitni. (Ézs 22,22) Ezt az ótestamentumi próféciaát az Újtestamentum messiási próféciaaként érti, amikor a Jelenések könyve egyenesen a feltámadott és megdicsőült Krisztus szavaként szóról szóra idézi: „Halott voltam, de ime, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai. (Jel 1,18) „Ezt mondja a Szent, az Igaz, akinél van a Dávid kulcsa, és amit kinyit, senki sem zárja be, és amit bezár, senki nem nyitja ki.” (Jel 3,7)

Ennek a minden hatalommal rendelkező Krisztusnak a szavában bízva kérjük a XII. században született himnuszban: „Ó, jöjj, Kulcs Dávid törzséből, / A mennynek kapuját nyisd föl! / Az üdvösségre táj utat, / Ne legyen részünk kárhozat!” (EÉ 133,4)

A himnusz már módosít is: a hatalom jele az üdvösség jele is. Krisztus irgalmasan uralkodik, a bocsánattal gyakorolja teljhatalmát. Amikor Péter apostol a többi tanítvány nevében is Krisztusnak vallja Jézust, azt a felhatalmazó szolgálatot kapja, hogy a mennyben is érvényesen oldjon és kössön a földön. Ezt a megbízatást a „mennyország kulcsai” jelképeivel kapja. (Mt 16,19) Bár erre a szolgálatra való felhatalmazás a többi tanítványnak is szól (Jn 21,21–22), Péter apostol állandó ismertetőjele (attribútuma) lett az egyházművészetben a két kulcs. A keresztény teológiai gondolkodásban a mai napig izgalmas, sőt vízvázlatzó témává lett a „kulcsok hatalmáról” vagy talán helyesebben a kulcsokkal való szolgálatról szóló tanítás. Egyfelől a „joghatóság” (jurisdictio) a primátus, másfelől a feloldozás és a feloldozás visszatartása felé ágazik el a „kul-

csok” értelmezésének hangsúlya. Minden pápai címer elmaradhatatlan tartozéka a két kulcs. A címerpajzs ugyan személyenként változik, a tiarát (hármaskorona) felváltotta a mitra (püspöksüveg), rajta a hármaskoronát már csak sejtető három aranyszínű sávval, de a két kulcs – színében is különbözően – mindig ott van.

Az apostoli egyház apostoli szolgálati jellegét világosan szimbolizálja a wittenbergi Stadtkirche oltárképe, amelynek egyik szárnyán, tábláján Bugenhagen, a Stadtkirche parókusa, a reformátor gyóntatója, a kulcsok szolgálatát gyakorolja: old és köt, feloldoz és visszatartja a feloldozást. A kulcsok tartásával fejezi ki mindkettőt. A feloldozott fejére a kulcs keresztjelű tollát helyezi, a fel nem oldozottat a másik kulcs fülével utasítja el.

Az egyházművészet csodálatos gazdagsággal és változatossággal jelzi a kulcsok különbözőségét, egyrészt a kulcsok tollának kialakításában, másrészt a kulcsok fülének kiképzésével. A feloldozást a kulcs fogója átlátható levegősségével, a feloldozást visszatartó kulcs fülének pedig a berácsoszával szimbolizálja.

A kulcs beszédes jel. Csak Jézus Krisztus Urunk szavával együtt vigasztaló jel, üdvösséges szimbólum: „Békesség néktek! Ahogyan engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket: akiknek bűneit megbocsátjátok, megbocsátatnak azoknak, akikét megtartjátok, megtartatnak.” Az apostoli egyházban szolgálattevői kezében is Jézus Krisztus forogtja a kulcsot!

Dr. h. c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Payr Sándor, a dunántúli egyháztörténész III.

A professzor

Hadd kezdjem Payr Sándor professzori szolgálatának, tudományos működése összefoglalásának írását személyes élménnyel. Nemrégem felkérést kaptam 150 éves születése évfordulója alkalmából egy vele kapcsolatos írásra. Akkor döbbsentem rá, sokan írtak már róla, munkájáról is, de nincsenek még egyben, összegyűjtve művei, ahogy mondani szokták *teljes bibliográfiája*. Kőszegi magányomból, idős korban ez még a mai technikai felszereltséggel sem megoldható. Felkértem a munkára az Országos Széchényi Könyvtár munkatársát, Kozma Katalin főkönyvtárost. Rendkívüli szívós munkával végezte a felkérést, hosszú hetekig küldte eredményeit, hálás vagyok érte. Így állt össze lassan a bibliográfia: *több mint 600 mű, írás*. Rendeztem ezeket kiadásuk sorrendjében, aztán a megjelenésük helyét megjelölve, végül témák szerint. Lassan bomlott ki előttem négy évtized óriási munkája, s nőtt szememben egyre jobban Payr Sándor alakja.

Írásai igen tarka képet mutatnak. Van közöttük életműnek tekinthető, máig érvényes „monográfia” a dunántúli kerületről, egy-egy gyülekezeetről vagy személyről szóló írása. Vannak kisebb terjedelmű cikkek is. Az is előfordul, hogy ugyanaz a tárgy vagy írás ismétlődik, más-más újságban is megjelenve. Mégis, összességében, nem vagyok

abban biztos, hogy előtte vagy utána voltak-e, akik ennyit kutattak, írtak volna. Megdöbbsentő publikációinak száma, mintha ontotta volna írásait.

S ha ezeket az évtizedeket a „termékenységi” nézőpontjával lemérjük, a következő képet kaphatjuk: 1888-tól (ez az év publikációjának kezdete, 29 éves korában) 1890-ig öt írásáról tudunk. 1890-től 1900-ig már kilencvennyolc megjelent művét ismerjük. Innen 1910-ig ötvenhat írása jelent meg. Ha 1910-től nézzük, ezen az időn belül kissé megoszthatjuk ezt a fontos évtizedet. 1910 és 1917 között százharom publikációja jelent meg, 1917-ben (a reformáció jubileumi évében) negyvenegy, majd 1920-ig még harminc írása ismeretes. Ez az évtized tehát összesen százhetvenhét publikációval gazdagította egyháztörténeti írásait. 1930-ig még százhetvennyolc művéről tudunk, majd utolsó, már nem egészen teljes évtizedében újabb százhuszhat írása jelent meg. Nem is lehet számmal lemérni munkásságát. Egy kutató ezt így fogalmazta: „számtalan számos” írását ismerjük. Ezek szerint az 1910 és 1930 közötti két évtized volt a legtermékenyebb időszak, de az utolsó hét év is majdnem ugyanilyen gazdag volt írásának, tanításának eredményeképpen, s talán még hozzátehetjük, hogy egyre mélyült tanítása, kutatásai eredményeivel együtt. Igen,

mert közben is állandóan gyűjtötte az információt. Tudjuk azonban, hogy a művekben nem a számok a döntő tényezők.

Nézzük tehát *írásainak tartalmát*. Abban sokan egyetértenek, hogy élete főművének a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület története tekinthető. Ebben igen alaposan és különböző nézőpontból dolgozza fel a kerület történetét, a kialakult egyházmegyék és – amint ő maga írja – 531 gyülekezet születését és történetét. Azokat a gyülekezeteket is felemlíti, amelyek ma már nem tartoznak hozzánk, a határon kívülre kerültek. Ez a könyve 1924-ben jelent meg, tehát már 35 esztendő kutatói, előadói és írói munka állt mögötte. Ezt a kiadást 1910-ben megelőzte egy másik hatalmas gyűjtőmunka eredménye, az Egyháztörténeti emlékek című könyve. Ebben nem tesz mást, mint közli összegyűjtött dokumentumait, leveleket, jegyzőkönyveket és egyéb írásokat a kerület megalakulásától mintegy két évszázadon át. Ezzel azt akartam hangsúlyozni, hogy egyháztörténeti írását, „elmesélését” micsoda hatalmas gyűjtőmunka előzte meg. Munkájának elemzése későbbi feladat lesz. Két nagy könyvét példának említettem kutatómunkájának jellemzésére. Írásairól később emlékezünk külön.

(Folytatás a 10. oldalon)

